

Kam želimo priti?

Silvo Šinkovec

Kot vse dejavnosti, na primer proizvodnja avtomobilov, pridelovanje pšenice, založništvo ali naložbe, je tudi vzgoja uspešna, če je dobro načrtovana. Pri vseh dejavnostih pride prav nekaj sreče in ugodnih okoliščin, nekaj tistega, kar se zgodi samo, kar pride kar tako. Za načrtovalce pa ostaja ključno vprašanje, kam želimo priti. Točni cilji in jasna vizija omogočajo izdelavo dobrega načrta. Starši imajo svoja – bolj ali manj – izdelana pričakovanja, v kakšne osebnosti naj se razvijejo njihovi otroci. Toda pogosto nimajo izdelanega načrta vzgoje, načrtovanih dejavnosti, s katerimi želijo doseči svoje sanje. Dobro je, če ima družina svojo jasno vizijo. Prav tako si vsaka šola, ki izdeluje vzgojni načrt, najprej zastavlja vprašanje, kam želi priti, za katere vrednote želi vzgajati svoje učence in kakšno skupnost želi oblikovati. Vizija je odločilnega pomena, da načrtujemo v pravo smer in realno.

Šole so lahko "... vznemirjajoči kraji, polni barv, topline in različnosti, ki obstaja v družbi, ki ji služijo" (Tomasi). Ta stavek mi je v izziv, ko razmišljam o šolskih zbornicah in šolskih skupnostih. Šola odraža družbeno pestrost in različnost, zato je po svoji naravi pluralna skupnost. Različnost je lahko vir napetosti, izključevanja in odklanjanja, lahko pa je spoštljivo in toplo sobivanje različnih ljudi, ki so se pripravljene učiti drug od drugega. Bolj ko se med seboj poznajo, lažje se spoštujejo in sodelujejo. Šola služi družbi, ljudem kraja, staršem in otrokom, služi razvoju, kulturi in dialogu med različnimi skupinami, služi kakovosti odnosov in skrbi za trdno znanje. Šola je lahko topla in polna barv, ustvarjalna.

Šola, ki razmišlja o potrebah učencev, staršev, učiteljev in kraja ter na potrebe ustrezno odgovarja, sooblikuje družbo z močjo uvida in znanja. Taka šola sooblikuje življenjski prostor, soustvarja kulturo bivanja. Šola postaja vzgojno-kulturno središče, ki spodbuja zdravo življenje in vrednote. Taka vizija šole se navdihuje pri starosti naših pedagogov Karlu Ozvaldu, ki je razvijal misel o kulturni pedagogiki. Ustvarjalna učiteljska zbornica oblikuje svojo vizijo, ki omogoča šoli, da postane podpornica temeljnih vrednot: strpnosti, spoštovanja, sodelovanja, pravičnosti, miru, človeškega dostojanstva itd.

Letošnje izkušnje oblikovanja vzgojnega načrta kažejo, da imajo šole veliko pobud in ustvarjalnosti. Večja avtonomija je sprožila večjo ustvarjalnost. Šola lahko gradi programe na podlagi sposobnosti, izkušenj in znanja svojih učiteljev. Šola sama pridobiva novo znanje in skrbi za razvoj. Večja avtonomija pomeni večjo svobodo, ustvarjalnost in odgovornost. Doživljamo, da postopoma prehajamo iz izrazito 'državnih' šol z vsemi določili in navodili, ko je šola zamišljena le kot izvajalka vnaprej pripravljenega načrta, k oblikovanju vzgojno-kulturnih središč. Ta razmišljajo, raziskujejo, načrtujejo, dajejo pobude, ustvarjajo in prevzemajo strokovno odgovornost. S tem se povečuje ugled učiteljskega poklica. Učitelji ne bodo ostali sami z mnogimi težavami, če gradijo skupni življenjski prostor, poln skrbnosti, pozornosti, znanja in ljubezni.

Želimo si, da bi učenci poznali in sprejemali svet; sprejemali in spoštovali sebe, postajali solidarni in skrbeli za zadnjega v družbi, ponotranjili temeljne vrednote, se učili v skupnosti in soustvarjali skupnost. Neka šola si je zapisala takole vizijo: "Spodbujanje vsestranskega razvoja telesnih in duševnih sposobnosti otrok, kakovostno in konkurenčno znanje vseh učencev, vzgoja osebnosti in kolektiva, odpiranje šole-vrtca v kraj in širši prostor."

Tudi družina potrebuje svojo vizijo. V kakšne osebnosti naj se razvijejo njeni člani, kakšna naj bo družinska kultura? Če jo ima, ve, kaj naj stori znotraj svojih zmožnosti, da se svojemu cilju lažje približa. Družina postaja nosilka temeljnih vrednot. V družini se otroci učijo čustvovati, sporazumevati, učijo se demokratičnega razmišljanja, spoštovanja in sodelovanja. Družina in šola sta zibelki razvoja človečnosti, ker v teh dveh ustanovah otroci preživijo največ časa. Obe naj se potrudita, da pritegneta v svoj krog čim več drugih ustanov, s katerima bosta lažje dosegli zelene cilje.